

392L0085

28.11.92

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS OFFICIELLA TIDNING

Nr L 348/1

RÅDETS DIREKTIV 92/85/EEG

av den 19 oktober 1992

om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar (tionde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT
DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 118a i detta,

med beaktande av kommissionens förslag, som lämnats efter samråd med Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor⁽¹⁾,

i samarbete med Europaparlamentet⁽²⁾,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande⁽³⁾, och

med beaktande av följande:

Enligt artikel 118a i fördraget skall rådet genom direktiv anta minimikrav, främst i fråga om arbetsmiljön, i syfte att förbättra arbetstagarnas säkerhet och hälsa.

Detta direktiv skall inte kunna åberopas som stöd för någon försämring av den skyddsnivå som redan uppnåtts i vissa medlemsstater, eftersom medlemsstaterna enligt fördraget är förpliktigade att främja förbättringar av villkoren inom detta område och att harmonisera dessa villkor med bibehållen skyddsnivå.

Enligt artikel 118a i fördraget får dessa direktiv inte medföra sådana administrativa, finansiella och rättsliga hinder som försvårar etablering och utveckling av små och medelstora företag.

Enligt beslut 74/325/EEG⁽⁴⁾, senast ändrat genom Anslutningsakten för Spanien och Portugal, skall kommissionen samråda med Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor, då den utarbetar förslag inom detta område.

I den sociala stadga som stats- och regeringscheferna i elva medlemsstater antog vid Europeiska rådets sammanträde i Strasbourg den 9 december 1989 fastställs följande, i synnerhet i artikel 19:

”Varje arbetstagare skall ha tillfredsställande hälso- och säkerhetsförhållanden på sin arbetsplats. Lämpliga åtgärder skall vidtas för att med bibehållen skyddsnivå uppnå ytterligare harmonisering inom detta område.”

Kommissionens åtgärdsprogram för att genomföra den sociala stadgan syftar bland annat till att rådet skall anta ett direktiv om skydd för gravida kvinnliga arbetstagare.

Enligt artikel 15 i rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet⁽⁵⁾ skall särskilt utsatta riskgrupper skyddas mot de faror som speciellt berör dem.

Gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar måste i flera avseenden anses

⁽¹⁾ EGT nr C 281, 9.11.1990, s. 3, och EGT nr C 25, 1.2.1991, s. 9.

⁽²⁾ EGT nr C 19, 28.1.1991, s. 177 och EGT nr C 150, 15.6.1992, s. 99.

⁽³⁾ EGT nr C 41, 18.2.1991, s. 29.

⁽⁴⁾ EGT nr L 185, 9.7.1974, s. 15.

⁽⁵⁾ EGT nr L 183, 29.6.1989, s. 1.

vara en särskilt utsatt riskgrupp, och åtgärder måste vidtas till skydd för deras säkerhet och hälsa.

Detta skydd av säkerhet och hälsa för gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar får inte leda till någon ogynnsam behandling av kvinnor på arbetsmarknaden eller stå i strid med direktiven om lika behandling för kvinnor och män.

Vissa slag av arbetsuppgifter kan medföra en särskild risk för att gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar kan komma att exponeras för farliga agenser, arbetsprocesser eller arbetsförhållanden. Dessa risker måste följaktligen bedömas, och resultatet av denna bedömning måste meddelas till de kvinnliga arbetstagarna eller deras representanter.

Vidare bör åtgärder vidtas till skydd för dessa arbetstagare, om resultatet av denna bedömning är att risker föreligger för kvinnliga arbetstagare.

Gravida arbetstagare och arbetstagare som ammar får inte utföra arbetsuppgifter som har visats medföra risk för exponering för vissa särskilt farliga agenser eller som medför arbetsförhållanden, som kan äventyra deras säkerhet och hälsa.

Bestämmelser bör införas om att gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar inte skall kunna åläggas nattarbete, då hänsynen till deras säkerhet och hälsa kräver detta.

För gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar krävs med hänsyn till deras särskilda känslighet en rättighet till minst 14 sammanhängande veckors barnledighet, före eller efter förlossningen, samt en obligatorisk barnledighet på minst två veckor före eller efter förlossningen.

Risken för att gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar kan sägas upp av skäl som sammanhänger med deras tillstånd kan ha skadliga effekter på dessa arbetstagares fysiska och psykiska hälsa. Det bör därför föreskrivas om förbud mot uppsägning på sådana grunder.

Åtgärder för att organisera arbetet med hänsyn till hälso- och skydd för gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar skulle vara verkninglösa, om de inte vore förbundna med bibehållna rättigheter enligt anställningsavtalet, inklusive bibehållen lön eller skälig ersättning.

Även åtgärder beträffande barnledighet skulle vara verkninglösa, om de inte vore förbundna med bibehållna

rättigheter enligt anställningsavtalet, inklusive bibehållen lön eller skälig ersättning.

Uttrycket "skälig ersättning" i samband med barnledighet skall betraktas som en teknisk utgångspunkt för att fastställa en lägsta skyddsnivå och får under inga omständigheter ges innebörden att graviditet skulle kunna jämföras med sjukdom.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVSNITT I

SYFTE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte

1. Detta direktiv, som är det tionde särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG, har till syfte att åtgärder skall införas som främjar säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar.
2. Bestämmelserna i direktiv 89/391/EEG skall, med undantag av artikel 2.2 i detta, tillämpas fullt ut inom hela det område som avses i punkt 1 utan att det påverkar tillämpningen av de strängare eller mer detaljerade bestämmelserna i detta direktiv.
3. Detta direktiv får inte leda till en sänkning av skyddsnivån för gravida arbetstagare och arbetstagare som nyligen har fött barn eller som ammar i förhållande till den skyddsnivå som råder i den enskilda medlemsstaten den dag detta direktiv antas.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

- a) *gravid arbetstagare*: gravid arbetstagare, som underrättar arbetsgivaren om sitt tillstånd enligt nationell lagstiftning eller praxis,
- b) *arbetstagare som nyligen har fött barn*: arbetstagare som nyligen har fött barn enligt definitionen i nationell lagstiftning eller praxis och som underrättar arbetsgivaren om sitt tillstånd enligt nationell lagstiftning eller praxis,
- c) *arbetstagare som ammar*: arbetstagare som ammar enligt definitionen i nationell lagstiftning eller praxis och som underrättar arbetsgivaren om sitt tillstånd enligt nationell lagstiftning eller praxis.

AVSNITT II

Artikel 5

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Åtgärder med anledning av resultatet av bedömningen

Artikel 3

Riktlinjer

1. Kommissionen skall, i samråd med medlemsstaterna och med biträde av Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor, utarbeta riktlinjer för bedömning av kemiska, fysikaliska och biologiska agenser samt industriprocesser som anses medföra risker för säkerhet och hälsa för de arbetstagare som avses i artikel 2.

Dessa riktlinjer skall även omfatta arbetsrörelser och arbetsställningar, psykisk och fysisk uttrötning och andra former av psykiska och fysiska påfrestningar i samband med de arbetsuppgifter som utförs av de arbetstagare som avses i artikel 2.

2. De riktlinjer som avses i punkt 1 skall vara vägledande vid den bedömning som avses i artikel 4.1.

Medlemsstaterna skall därför informera samtliga arbetsgivare och samtliga kvinnliga arbetstagare eller deras representanter inom respektive medlemsstat om dessa riktlinjer.

Artikel 4

Bedömning och information

1. Arbetsgivaren skall bedöma arten, graden och varaktigheten av den exponering som arbetstagare enligt definitionen i artikel 2 utsätts för inom företaget eller verksamheten i fråga om samtliga arbetsuppgifter som kan medföra särskild risk för exponering för agenser, processer eller arbetsförhållanden enligt den icke-uttömmande förteckningen i bilaga 1. Bedömningen får göras självständigt eller med hjälp av utomstående sakkunniga inom området skyddsåtgärder och förebyggande åtgärder enligt artikel 7 i direktiv 89/391/EEG och skall ske i syfte att

— bedöma varje risk för säkerhet och hälsa och varje möjlig inverkan på graviditet eller amning för arbetstagare enligt definitionen i artikel 2,

— avgöra vilka åtgärder som bör vidtas.

2. Utan att detta påverkar tillämpningen av artikel 10 i direktiv 89/391/EEG, skall information om resultaten av den bedömning, som avses i punkt 1, och om samtliga åtgärder, som skall vidtas med avseende på säkerhet och hälsa i arbetet, lämnas till arbetstagare enligt definitionen i artikel 2 och till arbetstagare som kan antas befinna sig i något av de tillstånd som avses i artikel 2 inom företaget eller verksamheten i fråga eller dessas representanter.

1. Utan att detta påverkar tillämpningen av artikel 6 i direktiv 89/391/EEG, skall arbetsgivaren, om resultatet av den bedömning som avses i artikel 4.1 visar på risk för säkerhet och hälsa eller inverkan på graviditet eller amning för någon arbetstagare enligt definitionen i artikel 2, vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att denna risk undanröjs genom en tillfällig ändring av arbetsförhållandena eller arbetstiden för arbetstagaren i fråga.

2. Om det av tekniska eller andra objektiva skäl inte är möjligt att ändra arbetstagarens arbetsförhållanden eller arbetstid, eller om detta inte rimligen kan krävas av klart redovisade skäl, skall arbetsgivaren vidta nödvändiga åtgärder för att ge arbetstagaren i fråga andra arbetsuppgifter.

3. Om det av tekniska eller andra objektiva skäl inte är möjligt att ge arbetstagaren andra arbetsuppgifter, eller om detta inte rimligen kan krävas av klart redovisade skäl, skall arbetstagaren i fråga beviljas ledighet enligt nationell lagstiftning eller praxis under så lång tid som detta är nödvändigt för att skydda hennes säkerhet och hälsa.

4. Bestämmelserna i denna artikel skall med vederbörliga ändringar tillämpas även i det fall då en arbetstagare som utför en arbetsuppgift som är förbjuden enligt artikel 6 blir gravid eller börjar amma och underrättar sin arbetsgivare om detta.

Artikel 6

Fall då exponering är förbjuden

Utöver vad som följer av allmänna bestämmelser om arbetarskydd, särskilt sådana som avser gränsvärden för exponering i arbetet

1. får gravida arbetstagare enligt definitionen i artikel 2 a inte under några omständigheter åläggas att utföra arbetsuppgifter som enligt bedömningen medför risk för exponering för agenser eller arbetsförhållanden som kan äventyra säkerhet och hälsa enligt förteckningen i avsnitt A i bilaga 2,

2. får arbetstagare som ammar enligt definitionen i artikel 2 c inte under några omständigheter åläggas att utföra arbetsuppgifter som enligt bedömningen medför risk för exponering för agenser eller arbetsförhållanden som kan äventyra säkerhet och hälsa enligt förteckningen i avsnitt B i bilaga 2.

Artikel 7

Nattarbete

1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de arbetstagare som avses i artikel 2

inte åläggs nattarbete under graviditetstiden och en period efter förlossningen som skall fastställas av den nationella arbetarskyddsmyndigheten, under förutsättning att arbetstagaren i fråga kan uppvisa ett läkarintyg enligt det förfarande som respektive medlemsstat har fastställt som styrker att detta är nödvändigt med hänsyn till hennes säkerhet och hälsa.

2. De åtgärder som avses i punkt 1 skall ge möjlighet, enligt nationell lagstiftning eller praxis, till

a) övergång till arbete på dagtid, eller

b) arbetsledighet eller förlängd barnledighet, om en sådan arbetsbidsändring inte är möjlig av tekniska eller andra objektiva skäl eller inte rimligen kan krävas av klart redovisade skäl.

Artikel 8

Barnledighet

1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de arbetstagare som avses i artikel 2 är berättigade till sammanhängande barnledighet under minst 14 veckor under tiden före eller efter förlossningen enligt nationell lagstiftning eller praxis.

2. Av den barnledighet som föreskrivs i punkt 1 skall minst två veckor vara obligatoriska under tiden före eller efter förlossningen enligt nationell lagstiftning eller praxis.

Artikel 9

Ledighet för mödravårdsundersökningar

Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att gravida arbetstagare enligt definitionen i artikel 2 a enligt nationell lagstiftning eller praxis är berättigade till ledighet utan förlust av lön för att genomgå mödravårdsundersökningar, om dessa undersökningar måste ske på arbetstid.

Artikel 10

Förbud mot uppsägning

För att garantera att de arbetstagare som avses i artikel 2 skall kunna åtnjuta de rättigheter till skydd av säkerhet och hälsa som erkänns i denna artikel fastställs följande:

1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att sådana arbetstagare som avses i artikel 2 sägs upp under tiden från början av graviditeten och till utgången av den barnledighet som avses i artikel 8.1, om detta inte sker i undantagsfall av skäl som inte sammanhänger med deras tillstånd och som enligt nationell lagstiftning eller praxis utgör tillräcklig grund för uppsägning, samt i tillämpliga fall, den behöriga myndigheten har lämnat sitt medgivande.

2. Om en arbetstagare enligt definitionen i artikel 2 sägs upp under den tid som avses i punkt 1, skall arbetsgivaren lämna en uttömmande skriftlig motivering till detta.

3. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att skydda sådana arbetstagare som avses i punkt 2 från följderna av uppsägningar som är otillåtna enligt punkt 1.

Artikel 11

Arbetstagarnas rättigheter

För att garantera att de arbetstagare som avses i artikel 2 skall kunna åtnjuta de rättigheter till skydd av säkerhet och hälsa som erkänns i denna artikel fastställs följande:

1. I de fall som avses i artikel 5—7 skall de rättigheter som följer av anställningsavtalet, även i fråga om bibehållen lön eller rätt till skälig ersättning, säkerställas i nationell lagstiftning eller praxis för sådana arbetstagare som avses i artikel 2.

2. I det fall som avses i artikel 8 skall följande säkerställas:

a) Rättigheter enligt anställningsavtal, utöver dem som avses i punkt b, för arbetstagare enligt definitionen i artikel 2.

b) Bibehållen lön eller rätt till skälig ersättning för arbetstagare enligt definitionen i artikel 2.

3. Den ersättning som avses i punkt 2 b skall anses skälig om den garanterar minst samma inkomst som arbetstagaren i fråga skulle ha uppburet vid arbetsuppehåll av hälsoskäl, med förbehåll för eventuellt tak för ersättningen som fastställts i nationell lagstiftning.

4. Medlemsstaterna får ställa som villkor för den rätt till lön eller ersättning som avses i punkterna 1 och 2 b att arbetstagaren i fråga skall uppfylla de villkor för rätt till sådana förmåner som fastställs i nationell lagstiftning.

Det får under inga omständigheter ställas som villkor att arbetstagaren skall ha varit anställd viss tid som överstiger tolv månader omedelbart före den förväntade förlossningstiden.

Artikel 12

Försvar av rättigheter

Medlemsstaterna skall i sina nationella rättssystem införa de bestämmelser som är nödvändiga för att ge samtliga arbetstagare, som anser att deras rättigheter åsidosatts genom att de skyldigheter som följer av detta direktiv inte har iakttagits, möjlighet att få sina krav prövade i domstol eller genom hänvändelse till andra behöriga myndigheter enligt nationell lagstiftning eller praxis.

Artikel 13

Ändringar av bilagorna

1. Rent tekniska ändringar av bilaga 1 till följd av teknisk utveckling, förändringar av internationella regler eller specifikationer och av nya rön inom det område som omfattas av detta direktiv skall antas enligt det förfarande som fastställs i artikel 17 i direktiv 89/391/EEG.

2. Bilaga 2 får endast ändras enligt det förfarande som fastställs i artikel 118a i fördraget.

Artikel 14

Slutbestämmelser

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast två år efter det att det har antagits eller, senast två år efter antagandet av detta direktiv, säkerställa att arbetsmarknadens parter genom kollektivavtal har infört sådana bestämmelser som erfordras, varvid medlemsstaterna skall införa de bestämmelser som krävs för att vid varje tidpunkt kunna garantera de resultat som föreskrivs i detta direktiv. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

2. När en medlemsstat antar bestämmelser till följd av punkt 1 skall dessa innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar, eller redan har antagit, inom det område som omfattas av detta direktiv.

4. Medlemsstaterna skall vart femte år lämna till kommissionen en rapport om tillämpningen av bestämmelserna i detta direktiv, i vilken även de synpunkter som framförts av arbetsmarknadens parter skall ingå.

Medlemsstaterna skall dock lämna den första rapporten till kommissionen om tillämpningen av bestämmelserna i detta direktiv tillsammans med de synpunkter som framförts av arbetsmarknadens parter fyra år efter det att detta direktiv har antagits.

Kommissionen skall underrätta Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén och Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor om detta.

5. Kommissionen skall regelbundet till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén lämna en rapport om tillämpningen av detta direktiv med beaktande av punkt 1—3.

6. Rådet skall ta upp detta direktiv till förnyad prövning på grundval av en utvärdering som bygger på de rapporter som avses i punkt 4 andra stycket och, om behov skulle föreligga, på grundval av ett förslag som kommissionen skall lämna senast fem år efter det att detta direktiv antagits.

Artikel 15

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Luxemburg den 19 oktober 1992.

På rådets vägnar

D. CURRY

Ordförande

BILAGA 1

ICKE-UTTÖMMANDE FÖRTECKNING ÖVER DE AGENSER, PROCESSER OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

SOM AVSES I ARTIKEL 4.1

A. Agenser

1. *Fysikaliska agenser*, som anses kunna medföra fosterskador eller avlossning av moderkakan, särskilt
 - a) stötar, vibrationer och rörelser,
 - b) manuell hantering av laster, som kan medföra risker, särskilt för rygg- och ländryggsskador,
 - c) buller,
 - d) joniserande strålning[*],
 - e) icke-joniserande strålning,
 - f) extrem kyla eller hetta,
 - g) arbetsrörelser och -ställningar, förflyttningar — inom eller utom anläggningen — psykisk eller fysisk uttrötning och annan fysisk belastning som sammanhänger med de arbetsuppgifter som utförs av arbetstagare enligt definitionen i artikel 2.

2. *Biologiska agenser*

Biologiska agenser i riskgrupperna 2, 3 och 4 enligt definitionen i artikel 2 d 2—2 d 4 i direktiv 90/679/EEG⁽¹⁾, i den mån det är känt att dessa agenser eller de terapeutiska åtgärder som nödvändiggörs på grund av dem äventyrar gravida kvinnors och fosters hälsa, och såvida nämnda agenser ännu inte har medtagits i bilaga 2.

3. *Kemiska agenser*

Följande kemiska agenser, i den mån det är känt att de äventyrar gravida kvinnors och fosters hälsa, och såvida de ännu inte har medtagits i bilaga 2:

- a) Ämnen med R 40-, R 45-, R 46- och R 47-märkning enligt direktiv 67/548/EEG⁽²⁾, i den mån de ännu inte har medtagits i bilaga 2.
- b) Kemiska agenser som är införda i bilaga 1 till direktiv 90/394/EEG⁽³⁾.
- c) Kvicksilver och kvicksilverföreningar.
- d) Mitoshämmande läkemedel.
- e) Koloxid.
- f) Kemiska agenser, som visats ge skadliga verkningar då de upptas genom huden.

B. Processer

Arbetsprocesser som upptas i bilaga 1 till direktiv 90/394/EEG.

C. Arbetsförhållanden

Gruvarbete under jord.

[*] Se direktiv 80/836/Euratom (EGT nr L 246, 17.9.1980, s. 1).

⁽¹⁾ EGT nr L 374, 31.12.1990, s. 1.

⁽²⁾ EGT nr L 196, 16.8.1967, s. 1. Detta direktiv är senast ändrat genom direktiv 90/517/EEG (EGT nr L 287, 19.10.1990, s. 37).

⁽³⁾ EGT nr L 196, 26.7.1990, s. 1.

BILAGA 2

ICKE-UTTÖMMANDE FÖRTECKNING ÖVER DE AGENSER OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

SOM AVSES I ARTIKEL 6

A. Gravida arbetstagare enligt definitionen i artikel 2 a1. *Agenser*

a) Fysikaliska agenser

Arbete i miljö med lufttryck över en atmosfär, t.ex. i tryckkammare och vid dykning.

b) Biologiska agenser

Följande biologiska agenser:

— oxoplasma,

— röda-hundvirus,

såvida det inte kunnat visas att de gravida arbetstagarna har tillfredsställande immunitetsskydd mot dessa agenser.

c) Kemiska agenser

— Bly och blyföreningar, i den mån dessa agenser kan upptas av den mänskliga organismen.

2. *Arbetsförhållanden*

Gruvarbete under jord.

B. Arbetstagare som ammar enligt definitionen i artikel 2 c1. *Agenser*

a) Kemiska agenser

— Bly och blyföreningar, i den mån dessa agenser kan upptas av den mänskliga organismen.

2. *Arbetsförhållanden*

Gruvarbete under jord.

Uttalande av rådet och kommissionen angående artikel 11.3 i direktiv 92/85/EEG, som tagits till protokollet vid rådets 1 608:e sammanträde (Luxemburg, 19 oktober 1992)

RÅDET OCH KOMMISSIONEN uttalar följande:

”I fråga om fastställandet av den ersättningsnivå, som avses i artikel 11.2 b och 11.3, hänvisas av rent tekniska skäl till den ersättning som en arbetstagare skulle uppbära vid arbetsuppehåll av hälsoskäl. Denna hänvisning avser inte på något sätt att jämställa graviditet och barnafödande med sjukdom. I samtliga medlemsstaters socialförsäkringslagstiftning finns bestämmelser om ersättning vid sjukledighet. Kopplingen till denna ersättning i den skrivning som valts är helt enkelt avsedd att ge ett konkret, fastställt referensbelopp för samtliga medlemsstater vid fastställandet av minimiersättning vid barnledighet. I den mån det i enskilda medlemsstater utgår ersättningar som överstiger vad som föreskrivs i direktivet, skall dessa ersättningsnivåer givetvis behållas. Detta framgår klart av artikel 1.3 i direktivet.”
